

FOAIA DIECEZANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:	Prețul inserțiunilor	Correspondințele se adresează redacțiunii
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane	Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edițe etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150	„FOAIA DIECEZANĂ“
pe 1/2 an 5	de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte 8 cor.	tar banii de prenumerațiune și inserțiunile la
România și străinătate pe an 14 franci	de aci în sus 10 coroane	ADMINISTRAȚIUNEA
pe 1/2 an 7		Librăriei și Tipografiei diec. în Caransebeș

Rolul învățăturilor dogmatice și morale în religiea obiectivă

Fiind religiea obiectivă cuprinsul tuturor adevărilor, pe cari trebuie să le cunoaștem spre realizarea celei subiective, ce constă în uniunea sufletească spre cea eternă cu Dumnezeu, trebuie omul să cunoască calitățile lui Dumnezeu, ca să poată cunoaște și calitățile sale necesare spre realizarea acestui raport. De ~~care se confesează Rom. 1, 19, 20.~~ Dumnezeu s'a revelat neamului omenesc prin operele creațiunii, din cari putem deductiv cunoaște calitățile sale, sunt aceste obiectul specific al învățaturii dogmatice; iară aceasta la rândul ei pretinde credința în existența lor la Dumnezeu și în necesitatea lor la om. Având această credință a îndrumă, trezi și înrădăcină în om calitățile, fără de cari nu se poate realiza scopul religios, evident servesc ele scopului nu însă scopul lor, căci lipsind scopul ar rămânea și ele fără de înțeles.

Putându-se scopul religios realiza de om numai în mod liber prin proprie tragere de inimă către dânsul, în care dispozițiunea sufletească constă viața morală, are cunoștința dogmelor despre calitățile lui Dumnezeu a servi cunoașterii calităților morale ale omului.

Drept aceea rezultă în mod natural, că în religie este morala scop final și ca atare principal, iară dogma mijloc instrumental necesar, dară viața morală isvorită din tendința religioasă nu este pentru cunoștința dogmelor, ci aceasta are să servească moralei și scopului religios.

Dară precum nu este efect fără de scop și cauză, nu poate fi nici morală fără dogmatică. Primatisându-se însă dogmatica pe sama moralei se produce o anomalie, în urma căreia devine știința principală, iară plinirea celor știute secundară; dară fiindcă fără îndeplinire știința nu are

folos religios, rămâne dogma fără de morală o teorie lipsită de praxă și un cimbal ce sună a gol; de aceea zice apostolul, că credința fără de fapte este moartă.

Fundamentând însă atât știința dogmelor cât și voința morală de a le plini în viață sufletească, nu are propunerea doctrinală a teologiei dogmatice și morale să se mărginească numai la noțiunile abstracte sau numai la citate scripturistice, ci are să pătrundă adânc în psihologie, cu ale cărei fenomene sunt de ilustrat și de făcut intuitiv adevărurile și principiile religioase, știut fiind că numai intuițiunea și reflexiunea la diversele conținuturi psihologice este izvorul nesecat de cunoștință și știință, *fără de care nu este posibilă credința.*

Reasumând cele relevate rezultă cu deplină evidență, că educația religioasă are să aprecieze ambele științi în mod meritoric după importanța lor pentru mântuirea neamului omenesc nu însă prin denaturarea raportului a negleja morala pe sama dogmatică, ceea însemnând a sămăna sămânța pe potriș, aduce numai stricăciune, căci, ce este mai periculos decât răul învățat?

Precum marele Socrat a trimis pe fiul bogatului acasă se învețe mai întâiu a ascultă și apoi să vină în cursul filozofic, trebuie cei răi prin moralizare făcuți buni și apoi instruiți în dogme.

V. Simiganoschi

Predică

la ziua s. apostoli Petru și Pavel

„Mergând în toată lumea învățați toate popoarele“. Mc. 16, 15.

Cu aceste cuvinte i-a trimis învățătorul cel mare, Domnul nostru Isus Hristos, pe învățăceii săi în lume, — dându-le de grijă, ca să învețe cuvântul adevărului.

Și într'adevăr, Mântuitorul, punând aceasta sarcină pe umerii sântilor apostoli, le-a arătat o încredere doșebită. Din viața s. apostoli Petru și Pavel, a căror amintire o serbăm în ziua de astăzi, și știm, cumcă ei și-au și împlinit însărcinarea aceasta cu conștiință rară, ba punându-și chiar și viața; învățătura lor n'a căzut nici între spini, nici la loc petros, ci la loc mănos, încât încolțind, a prins rădăcini puternice în inimile păgânilor, pe cari i-a adus la credința cea adevărată, la credința lui Hristos.

De aici așa-dară vedem, că învățând învățătorii cu zol și stăruință, poporul se pleacă la învățatură.

I

Persoanele acele, cărora le-a încredințat bunul Dumnezeu talantul, ca să învețe popoarele, fie ele fețe preoțești sau lumești, au o sarcină grea, o răspundere mare, dară — și o prea frumoasă chemare.

Grea este sarcina învățătoarească atât a foțelor preoțești cât și a celor mirenești, căci la învățat și luminat poporul se cere o muncă, care o cunoaște numai acela ce a avut de lucru cu popor neluminat; apoi se cere o răbdare nesăcată, căci adese-ori învățătura, ce o dau, intră pe o ureche și iese pe alta, fără ca să rămână măcar o urmă; învățătorii deci trebuie să urmeze neîntrerupt cu învățarea, nedându-se abătuți de împrejurarea, că nu și-au ajuns încă ținta, că învățătura nu le-a prins încă rădăcini în inimile ascultătorilor, ei trebuie să-și țină calea, până nu vor ajunge la ținta dorită; căci doară peatra-i peatră și tot să găurește, dacă cade pe dânsa apa picuș după picuș. Inima omului să fie oare și mai vârtoasă decât peatra, așa că necontonita învățare, să nu prindă odată rădăcini întrânsa? Eu cred, că inima omului tot nu-i atât de vârtoasă, cred mai ales, că o învățatură alcătuită bine și dată la timp poate face minuni, poate să prindă rădăcini și în inimile cele mai vârtoase.

Răspunderea învățătorilor este foarte greă, căci învățătorului duhovnicesc cât și mirenesc îi sunt încredințate sufletele oamenilor. Inimile lor este el dator să le altoească, așa cum altoește grădinarul pomul sălbatic, ale cărui poame nu sunt bune, iară dacă sunt altoite, apoi gustează de minune; ca pomul nealtoit este inima creștinului fără de învățatură și faptele lui samănă cu fructele pomului sălbatic, iară faptele unei inimi, care a primit învățătura, samănă cu fructul dintr'un pom altoit.

Pe de altă parte este frumoasă chemarea învățătorului, căci mulțămirea sufletească nu i-se mai poate descrie, anume când vede cu ochii, că sămânța i-a căzut la loc mănos și aduce fruct însutit, când vede, că poporul iese din în-

tunerecul neștiinții și pășește pe calea deamănă de numele lui de creștin.

II

Intr'adevăr, mare este mângăerea învățătorilor, dacă văd, că cei-ce li-s încredințați fie ei tineri ori bătrâni, femei ori bărbați, îi ascultă.

Va să zică, și poporul are datoria, ca să asculte de învățătorii lui și să le țină în samă sfaturile și învățăturile, cu atâta mai mult, cu cât învățătorii au față cu cei-ce li-s încredințați drepturile, ce le au părinții față cu copiii; precum copiii sunt legați prin poruncă dumnezească, ca să asculte de părinți, tot așa sunt legați și creștinii să asculte de învățătorii lor. Și precum au părinții dreptul, de a-i muștra, ba a-i și pedepsi pe copii cei neascultători, așa au și toți învățătorii dreptul, de a-i muștra, ba chiar a-i și pune la pedeapsă pe cei neascultători, amăsurat cuvintelor s. Scripturi: *Dacă nu te ascultă fratele tău, apoi muștră-l între patru ochi; de nu va ajuta aceasta, apoi arată-l bisericii; de nu va ascultă nici de biserică, apoi să-ți fie ca un păgân și vameș, adecă să-l pedepsești, scoțându-l din mijlocul credincioșilor.*

Nu unul de ai noștri este încă atât de mărginit încât nu-și mai poate da rând în viața de toate zilele, chiar ca și un copil mic, deci are trebuințe, ca să fie condus în calea vieții, și dacă nu se dă condus de preoți și învățători, cari sunt de un sânge și de o lege cu dânsul, apoi cui să se încreadă, poate celor de altă lege, poate veneticilor de alt sânge? Nu, dragilor mei, nu ascultați de glasul cel înșelător al altora, ci strângeți-vă ca oile împrejurul păstorului și ascultați de glasul învățătorilor voștri așa, cum ascultă oile de glasul păstorului lor; căci ele văd, că ei vă apără de ferele cele răpitoare.

Ascultați de glasul preoților, cari vă îndeamnă prin cuvântări și învățatură din inimă la fapte bune și la viață trează; feriți-vă mai de ales de uricioasa patimă a beției, care întunecă mintea, slăbește trupul, înstrăinează averile strămoșești, dându-le în mâni străine, care patimă îl înduplecă pe om la cele mai mari desfrânări și fără-delegi și îl înjosește, de se face mai rău decât cum e vita; căci vita, mergând la apă, be numai atâta, cât îi trebuie, ca să-și stămpere setea.

Băgați în samă și acel îndemn bun și dați-vă copilașii la școale, unde învață minto, învață a scrie, a ceti și a socoti, ca, trăind în lume, să nu fie înșelați de ori-ce străin. Și într'adevăr, în ziua de astăzi școala este ce este, s'au trecut acuma timpurile de bielșug, de traiu ușor și fără de grijă, astăzi cel fără școală înșelat de imblă sute de ori și nu odată perde el din pricina că n'are carte, adecă nu are școală, și casă și masă și tot, ce are; astăzi s'au mai micșurat și ave-

rile, și acolo, undă stăpâniă mai de mult unul, stăpânesc azi cinci sau și mai mulți; deci bine ar face Româniî nostri, dacă ar purtă pe la școalele cele mai mari măcar câte un copil, carele apoi s'ar face ori preot, ori învățator, ori judecător, ori doftor, ori avocat ori altă ce-vă, care și-ar ajutoră apoi și părinții, frații, surorile, neamurile și cunoscuții, dacă nu bănește, dară de bună samă măcar cu câte un sfat bun, carele și acela nu odată plătește mai mult decât și un ajutor bănesc.

Mai sunt creștinii dători să umble regulat dumineca și sârbătoarea la s. biserică, unde se face s. liturgiă și se împărtășesc învățături de tot folositoare pentru suflet.

Creștinii sunt dători să grijească nu numai de trup, ca să aibe cele trebuincioase de viața cea trecătoare trupească, ci mai vârtos de viața cea vecinică — ca să se poată învrednici a sta oare-când de a-dreapta veșnicului Dumnezeu, preamărindu-l cu toți sântii și cu s. apostoli Petru și Pavel în veci. Amin. *(Candela)*

Milostenia și ospitalitatea la primii creștini

Mulțimea credincioșilor la început aveă numai o inimă și un suflet. Nici unul dintre creștini nu consideră ceva ca averea sa proprie din ceea ce posedă, ci toate lucrurile lor erau comune, și nici unul nu eră sărac printre dânsii, după cum ne spuu Faptele sfinților apostoli: „Iar inima și sufletul mulțimei celor „ce au crezut, eră unul: și nici unul ceva din averile „lor ziceă că este al său, ei eră lor toate de obște. „Și nimeni nu eră lipsit între ei; că toți, care aveă „țărini sau case, vânzându-le aduceau prețurile celor „ce se vindeau“. Iată în rezumat tabloul societății creștine primitive, eră domnia absolută a carității; spectacol minunat, nou pentru lume, care smulgeă vrăjmașilor ca și prietenilor această strigare de admirațiune: „Iată cum se iubesc unii pe alții“, după cum ne spune Tertulian. „Fapte nenumărate, corespunzând „la toate mizeriile, ieșau pe neașteptate din acest prim- „cipiu roditor al dragostei mutuale“: Se află printre noi, mai zice Tertulian, o comoară și se compune din depozitele pietății, căci dintrânsa nu se scoate nimic, nici pentru sârbări, nici pentru beuturi, nici pentru excesele desgustătoare și nu se întrebunțează decât numai spre a ajută pe săraci, a-i înmormântă; pentru fii și fiice lipsiți de rudeniile lor și de toate mijloacele; pentru servitori bătrâni, înecați și cari sunt mărginiți în mine, insule și închisori, numai din cauza religiunei divine, cărora ei sunt hrânitori. Aceste cuvinte, precum și multe altele ale lui Minuciu Felix, Atenagora și Iustin încredințează pentru cele dintâiu secole o înțeleaptă organizare a carității. Calomniile păgânilor, de asemenea și mărturisirile scoase prin putere ale dreptății cător-va dintre ei, ca Pliniu în

epistoala sa către Traian și satiricul Lucian, concură în mod egal a ne reprezentă biserică primitivă sub aceeaș infățigare. Nici un fel de mizerie n'a scăpat dela îngrijirea sa. Cu toate acestea vom numără pe scurt deosebitele clase de persoane, ce ea a luat sub protecțiunea sa.

Clerici, cari fiind consacrați exclusiv în serviciul bisericilor, aveau dreptul d'a fi întreținuți prin darurile credincioșilor. Ei trebuiau să steă astfel străini la toate serviciile seculare, și Ciprian s'a crezut dator a protestă prin o epistoală către poporul său, contra unui oare-care Geminu, care fiind aproape de sfârșitul vieței sale, lasă ca tutor al fiilor săi pe preotul Faustin, și martirul sprijinește această muștrare pe dispozițiunile unui conciliu, care dejă pe atunci regulase această materie.

Iar despre prinșonieri pentru cauză de religiune, îndată ce zgomotul eră răspândit, că vre unul din credincioși a fost arestat, se vedau alergând la închisoare bărbați și femei, tineri și bătrâni, cari veniau, nu numai a se recomandă rugăciunilor aceloră, pe cari îi priviau dejă ca aproape de-a suferi martirul, dar obțineau cu preț de bani spre a fi introduși în închisori, ca să poată sărută legăturile lor, a-i servi și a le înlesni toate lucrurile, de cari aveau trebuință. Ei îi vizitau adesea, spre a-i mângăia și a-i susține, și dacă milosteniile nu erau de ajuns, episcopul sau preotul scriau celorlalte biserici, cari se grăbiau de a veni în ajutorul fraților lor. Acest obicei datează din timpurile apostolice. Cetim în Faptele sfinților apostoli, că creștinii din Antiohia, aflând prin o profeție, că frații lor din Iudeea trebuiau să încerce o foamete mare, le trimiteau ajutoare prin mâinile apostolilor Pavel și Barnaba. Vedem asemenea, că Dionisiu, episcopul din Corint, scrisse Romanilor spre a-i laudă, că s'au deosebit în acest fel de fapte bune.

Asemenea toți aceia, cari erau reduși în mizerie prin neputințe de a lucră, erau ajutați de biserică, ca să poată petrece cu mai mici turburări sufletești puținele zile dăruite de providența dumnezească. De asemenea bisericile mai avute adăngau prin milosteniile lor la lipsa sau la neîndestularea mijloacelor celorlalte biserici. Ciprian aflând, că într'un loc oare-care din Africa se găsiă un nenorocit, care înainte de întorcerea sa la creștinism exercită profesiunea de actor, oprită cu asprime credincioșilor, și că acest om neputincios e lipsit de mijloace, învăță pe tineri această artă, atât de immorală în vechine, zice acest părinte, scrisse episcopului Eucratin spre a-i aminti, că el trebuie să fie întreținut cu cheltuelile biserice și dacă biserică, din care făcea parte nu puteă să-l hrănească, să fie trimis la Cartagina, unde să primească nutriment și înbrăcăminte,

Pe bolnavi, frații nu numai îi vizitau adesea ori, pe cât eră cu putință, dar ei le înlesneau tot ce aveau trebuință, îndemnându-i la răbdare, întrebuințând toate mijloacele proprii, pentru însănătoșarea lor și impliniau cu curagin aceste datorii chiar către aceia, cari

erau atinși de boale molipsitoare și fără a se preocupă de pericolele, la cari expuneau propria lor sănătate. Dionisiu, episcopul Alexandriei, adresează poporului său o epistolă din cele mai mișcătoare, în care descrie cu amănuntul o epidemie, care a pustiit părțile supuse conducerii sale, și laudă cum ea o merită caritatea eroică, desfășurată în aceste dureroase împrejurări de preoți, diaconi și simpli credincioși.

Văduvele și orfanii, fură dela început cele mai prețioase persoane, de cari se îngrijă biserica. Se știe, că această îngrijire a fost în favoarea văduvelor din Ierusalim, care a dat naștere instituirea celor dintău șapte diaconi. „Și în zilele acelea, înmulțindu se ucenicii au făcut cârtire Elinii împotriva Ebreilor, căci văduvele lor se treceau cu vederea întru slujba de toate zilele. Și au plăcut cuvântul acesta înaintea a toată mulțimea; și au ales pe Ștefan bărbat plin de credință și de Duh Sfânt și pe Filip, și pe Prohor, și pe Nicanor, și pe Timon, și pe Parmena, și pe Nicolae nemicul Antiohian“. Instituțiuni de aceleași fel fură create îndată în toate celelalte biserici, chiar și la cele mai depărtate de capitală. Ele erau esența carității creștine. Pietatea curată și fără pată în ochii lui Dumnezeu, Tatăl nostru, zice Sf. Apostol Iacob, este aceasta: „A cercetă pe cei sărmani și pe văduve întru năcazurile lor, și a se păzi pe sine nespurcat de cătră lume“ Martirul Ignatie scriă lui Policarp, că văduvele nu trebuie părăsite și că după Dumnezeu, episcopul este protectorul lor natural. Caritatea păstorilor în această privință eră astfel cunoscută de toți, încât păgânii se siliau a o întoarce în rău spre a păta onoarea persoanelor bisericesti. Cunoaștem de la apologeti și în particular dela Tertulian, că credincioșii îngrijau cu o duioasă generozitate trebuințele copiilor, cari au perdut pe părinții lor și cari erau lipsiți de mijloace pentru întreținere. Dar atențiunea lor se întindea în mod special asupra filor martirilor. Gloriosul titlu de fiul unui martir, contribuia fără îndoială mai mult, decât elocința lui Origen însăși, spre a împacă afecțiunea și generozitatea credincioșilor, cari veniau să asculte învățătura sa. Pe străini și exilați, părinții noștri ne încredințează, că aveau obiceiul de a-i primi cu dragoste; pe străinii, cari treceau prin orașele lor, după ce li introduceau în locuințele lor, le spălau picioarele și li trătău cu toată dărnicia îngăduită de modestia creștină. Ei se arătău credincioși exemplilor și învățăturilor Stăpânului întocmai cu ale ucenicului prea iubit, sfântului Ioan, care ne spune; „Voi lucrați ca adevărați credincioși în tot ce faceți pentru frați și în parte pentru străini“. Din scrierile apologetilor vedem, că purtarea credincioșilor din primele secole eră în desăvârșită armonie, cu legătura de dragoste ce exercitau. Iustin ne spune, că milosteniile date de creștinii generoși, în parte erau întrebuințate spre a ajuta pe străini. Și Tertulian, în o epistolă adresată soției sale, spre a o face să înțeleagă, întru cât unirea unei femei creștine cu un idololatră eră nepotivă cu datorile lor, zice: cine ar lăsa pe femeea să se rătă-

cească pe drumuri întunecoase, să între în cele mai sărace locuințe, a se sculă noaptea spre a azistă la adunare, a aduce apă spre a spăla picioarele sfinților și de a-i îngădui să dea unui călător creștin ospitalitate în casă sa? Această râvnă nu se micșoră în secol-le următoare, după cum ne încredințează Firmilian, Dionisie al Alexandriei, Sfântul Vasilie, fericitul Augustin și alții. Cât despre exilați pentru credință, ei aveau drept la considerațiuni și le primiau dela societatea creștinilor, și ea probă sunt actele martirilor și în parte ale lui Teodor.

În privința sclavilor și cei condamnați la ruine, Ciprian ne asigură, că creștinii din timpul său, aflând că vre unul din frații lor au fost prins de barbari, se adunau îndată și contribuiau fie-care după puterile sale, spre a adună suma trebuincioasă spre a-l răscumpără. De asemenea se găsiu prin secolul IV creștini pioși, cari răscumpărau din mâinile Goșilor pe sclavii creștini, cari erau închiși în Tracia și Iliria. Astfol eră caritatea primilor creștini cătră cei robiți, că mulți li răscumpărau cu prețul propriei lor libertăți.

O astfel de mizerie, care îndeamnă pe credincioși la cea mai mare compătimire, eră aceea a acelor condamnați la munci silnice. Dionisiu din Corint în o epistolă, scrisă în secolul II Romanilor, cele mai mari laude, pentru o faptă de asemenea natură, aduce lui Soter și credincioșilor orașului; și creștinii celorlalte biserici se arătău tot atât de devotați. Creștinii din Africa sub acest raport au dat cele mai mărețe exemple către finele secolului II și pe la mijlocul secolului III, căci li au văzut pe atunci, nu numai mângâind prin epistoale prietinești pe cei condamnați la munci, dar încă li ajutau prin sume mari de bani. Să păstrează o epistolă mișcătoare de mulțămire a credincioșilor condamnați la munci, adresată lui Ciprian, care le-a trimis bogate ajutoare. Eusebiu ne spune, că această faptă eră scumpă creștinilor până la sfârșitul persecuțiunilor.

Ar fi de prisos a apelă la autoritatea scriitorilor din acele timpuri, spre a probă, că creștinii aveau grije de săracii lor, de aceia, cari erau uniți prin comunitatea acelecaș credințe. Dar nu mai puțin cunoscut este aceasta, că caritatea creștinilor largă și generoasă, îmbrățișă pe toți, ce se aflau în suferințe, fără deosebire de credință. Ei făceau bine chiar și păgânilor, cari li calomniău și li persecutau, și adeseori aceștia fură convertiți la credința creștină, prin spectacolul unei fapte bune atât de neinteresate.

Pe zidurile catacombilor se văd picturi de femei, având în mâni tăvi sau panere cu fructe. S'a crezut a fi recunoscute în aceste femei pe diaconesele bisericii primitive, ca având însărcinarea de a aduce ajutoare și alimente săracilor credincioși, cari erau obiectul pioasei lor instituțiuni. Călătorul poate vedea și astăzi pe muntele Celiu din Roma un monument preă interesant, despre nesfârșita caritate întrebuințată de păstorii bisericii în toate timpurile. De asemenea mai există încă în triclinium, sală de mâncare la cei vechi,

o masă la care Grigorie-cel-Mare serviă în toate zilele un prânz la doisprezece oameni săraci.

De mare însemnătate este a observă, că impunând obligațiunea milosteniei, biserica lăsă totdeauna credincioșilor libertate deplină la darurile lor, fără a dă săracilor nici un drept asupra bunurilor celor bogați. Bogații, zice Fericitul Augustin, dau în mod liber, ceea-ce lor le place a dă. Tertulian se silește asemenea cu o însemnată stăruință a face să reiasă această libertate: Fiecare aduce în toate lunile micul său tribut în măsura puterilor sale, nimic mai liber și de bună voe. De altă parte biserica n'a avut nici o dată în vedere a distruge sărăcia, pentrucă este una din condițiunile naturei omenești și rezultă din nepotrivirea puterilor fizice și ale inteligenții, dar ea întrebuițe toate mijloacele puse la dispoziția sa, spre a ușurā toate nenorocirile, spre a îndulci toate durerile și făcând din săraci și bogați o singură familie și stabilind între ei plăcuta solidaritate a înfrățirii creștine.

Întru cât privește ospitalitatea la cei dintâi creștini, ei o considerau ca pe una din virtuțile principale ale primilor învățaței a-i lui Isus Hristos. Ea eră o desfășurare naturală a marelui principiu al carității. Sfântul Apostol Pavel nu încetează a o recomandă credincioșilor, după cum ne spune în epistoala către Romani, prin cuvintele următoare: „În trebuințe sfinților părtași fiind; iubirea de străini urmând“. Și în epistoala către Ebrei: „Iubirea de străini să nu o uitați, că prin aceasta oare-care neștiind au primit oaspeți pe ingeri“. Aceasta este o aluziune la ceea-ce s'a întâmplat lui Abraam și Lot, cari fură chemați a exercită datoriile ospitalității către ingeri și chiar către însuș Dumnezeu.

(Va urmă)

Experiențe pedagogice

(Fine)

Da, așa va face și așa vi-e și locul. Ai D-Ta nuiău? Ține-o la grindă și când nu te ascultă de vorbă bună, ia urzică-l o leacă să vezi, cum te va ascultă.

Că să ști D-Ta, că părintele care cruță nuiău voiește rău fiului său. Nu umbla D-Ta să-l spării cu mine și cu școala, căci învățătorul nu e tigrul, și școala nu e temniță; umblați D-Voastră cu copiii așa, ca ei să câștige iubire și atragere către școală și învățător, iar nu să fugă cărnind de ea. Cât e copilul D-Tale aici sub mâna mea, de mine va ascultă, căci eu am mijloace multe de a-l face să se supună mie. Vezi aici în școală sunt până la o sută copii și vezi-i ce frumos stau și cum ascultă căutându-și fiecare de lucrul său; acasă însă la D-Ta să fi și D-Ta stăpân peste el, și să nu facă el ce vrea, căci altcum crești din el un pom pădureț, care face poame pădurețe, amare, ce nimărui nu-i trebuiesc!

— Bine zici D-Ta, Domnule, că am cercat eu acasă să-l sfădesc, dar închinata de muere îi ține parte și mă sfădește ea pe mine!

— Apoi dacă e așa, dragul meu, cu un astfel de copil stricat și eu la puțin spor voiu ajunge, că vezi D-Ta eu aici în școală îi spun și-l învăț și ascultă de mine, dar eu nu-s tot cu el. Acasă el face cum îl învață părinții. Cu toată acestea eu voiu cercă să fac om din el, dar să știi, că numai așa pot face ceva, dacă D-Ta și muerea D-Tale vă purtați așa cu el, ca să-l dădați la ascultarea, supunere și rânduială bună, și să nu stricați aceea, ce clădesc eu.

Mă iau deci cu copilașul meu, îi vorbesc frumos, îi spun, că un copil spălat, curat e ca o floare frumoasă și cu miros plăcut, la care toți privesc cu drag, și fiecare ar dori să fie a lui.

Altă zi toți copilașii vin la școală îmbrăcați frumos, spălați frumos și periați ca niște îngerei, numai copilul cu pricina n'are habar de vorbele mele; capul îi e ca o clac negrebelată, urechile, grumazul plin de necurețenie, scurt e un copil de nesuferit. Văzând, că vorbele mele sunt mazăre aruncate pe părete, scot copilașul din bancă, îl pun în prezența copiilor celorlalți să se spele, să se perie, și îi vorbesc de nou ca altă dată să numai vină nespălat și neperiat la școală, ca să nu fiu silit să întrebuițez și alte mijloace mai aspre contra lui. Toate însă sunt înzădar.

Altă dată văzând, că părinții tot așa îl trimit la școală, îl scot frumoșel din bancă și-l trimit acasă, ca să se spele, să se perie, să se curățească și numai atunci să vină la școală.

Ce credeți însă, că s'a întâmplat?

Părinții s'au simțit vătămați prin aceea, că le-am trimis copilul acasă, ca să se spele, și ca să-și răsbune contra mea, două săptămâni nu mi-lau mai trimis la școală.

Iată deci ce poți face cu astfel de oameni fără nici pic de creștere. Umbli, ca să le faci bine și ei nu vreau să te înțeleagă. ba ajungi de te consideră de un dușman al lor, respective și-se fac ei cei mai mari dușmani ai tăi.

VII.

Altă dată vine la mine un om și îmi zice:

— D-le învățător, am venit la D-Ta să-ți spun una. D-Ta prea silești copilul meu să învețe. Mi s'a uscat copilul ca gardul de grija școlii. Când se școală e cu cartea în mână, când se culcă iar așa. Fii bun nu mi-l năcăj! atâta, că eu nu vreau să fac din el popă ori dascăl. Cum am trăit eu fără carte, așa o trăi și el. D-Ta vrei să-mi omori copilul. Când vine acasă dela școală nici nu mănă bine până iară-i cu cartea în mână. Când lasă cartea ia pana și scrie ori face la socoți, de care îi dai D-Ta, de pare că casa mea îi cântălărie. Mai slăbește-l o țiră fii bun, căci altcum îți spun drept, că nu-l mai trimit la școală!

— Dar bine, Nicolae, ai văzut D-Ta pe cineva mort din cauza învățaturii? D-Ta să fi falos, că ai un copil bun, care iubește cartea și greșești, dacă crezi, că el slăbește din cauza învățaturii.

Asta nu mi-s'a întâmplat până acuma, să mi-se impute și aceea, că prea silesc copiii la învăță-

tură. D-Ta de ai fi om priceput să-ți fie năcaz pe mine, că nu ți-l învăț, dar nu că-l prea silesc să învețe. Nu știu ce minte ai D-Ta. Au crezi, că D-Tale ți-ar strică de ai avea cât-va cunoștință de carte. Atunci ai vorbi cu totul altfel. Așa n'am dela cine așteptă alte vorbe mai bune!

— Știi ce, D-le învățator, fie cum zici D-Ta, că văd eu, că mă bățjocorești, dar eu să știi, că nu-l mai trimit la școală să mi-l muștrului D-Ta cum vrei. Că și noaptea visează cu cărțile D-Tale. Parcă tot cu cartea aș fi trăit! Nu-l mai mân la școală și pace, apoi fă D-Ta ce știi, pune-mă de gloabă, că am de unde plăti, că mai bucuros plătesc gloabă, decât să-mi moară copilul; că am auzit eu, că nu știu unde a nărozit un copil, că a învățat prea mult. N'aș vrea să o pățască și copilul meu așa. Să mă ferească Dumnezeu și pe mine și pe tot neam neamșagul meu!

L-am lăsat să se ducă fără a-i mai zice ceva, căci văzui, că ori ce i-aș zice ar fi înzădar, în gândul meu eră însă o furtună de ploae și grindină gata să isbucnească.

Iar după ce trecu furtuna și se însenină îmi zisei: Vai dascăle! așa-i rău, așa nu-i bine, greu la deal și rău la vale.

Tot tu ești vina la toate.

Las să fie, că vede cel de sus. Dela acela aștept eu răsplată, dar nu dela lume; această răsplată deși târzie, dar știu, că va fi dulce, mai dulce ca ori ce din lume.

E greu deci a fi învățator, mai ales pe sate, unde ai de lucru tot cu oameni simpli, unde simțul buneii cuviințe a perit, și unde copiii au atâtea defecte, câte zile întrun an.

Și învățatorul conștințios se sacrifică pe sine, se mistue și se consumă ca o făclie, ce arde răspândind lumina peste tot locul, — ca în urmă să rămână totuș — un întunec.

Valeadieni în 6/19 Aprilie 1905.

George Cătănă
învățător.

† Zeno Mocsonyi de Foen

Rămășițele pământesti, după ce au fost binecuvântate în locuința decedatului din Budapesta prin părintele monah și paroh al Budapestei Ghenadie Bogocvici, au fost transportate la Feni și așezate pe pompos catafalce în capela mausoleului familiar, unde s'au celebrat apoi Joi dimineța funebrele, coborându-se sicriul în criptă.

Din partea adânc întristatei familii au azistat la acest ultim onor pământesc fiul decedatului: Anton, precum și fiul mașter conte Tazsilo Sztáray, apoi d-nele văd. Terezia de Mocsonyi și văd. Georgina contesă Bissingen n. Mocsonyi de Foen, dșoarele Catinca și Eugenia de Mocsonyi și dnii Petru și Alexandru jun. de Mocsonyi.

Nemângăiatul văr al decedatului, dl Alexandru de Mocsonyi, prea slăbit prin morbul, care până deunăzi l-a legat aproape 5 luni de pat și casă, nu a putut lua parte la înmormântare. De asemenea nu a putut lua parte nici văduva decedatului, pe care au frânt-o cu desăvârșire emoțiile ultimelor zile.

Funeraliile le-a celebrat dl protopresbiter al Ciacovei Ioan Pinciu azistat de dnii parohi: Pavel Iancu (Obad), Aur. Drăgan (Ghilad), Pavel Cimponeriu (Cebza), Ioan Tinca (Macedonia), Nicolae Popa (Feni) și Simeon Popa (Feni). Responzoriile le-au cântat învățătorii Petru Borcan (Banloc), Ioan Grozescu (Ciacova), Ioan Grozescu (Cebza) și Procopiu Șimian (Feni).

Predica-paneiric a rostit-o părintele Nicolae Popa din Feni, dovedind nu numai putere oratorică ci și o concepție mai înaltă în stabilirea raportului dintre tradiția familiei Mocsonyi și vieța noastră națională pe toate terenele vieții publice. Oratorul a apreciat cu căldură meritele defunctului și a terminat — în loc de obicinuitele iertăciuni — cu o apostrofă din inimă românească izvorită *cătră tinera generație a familiei Mocsonyi*, îndemnându-o să păstreze și cultive cu sfințenie tradiția fericitoare de neam și biserică a familiei, convins fiind, că cea mai sublimă recompensă morală este *stima, admirațiunea și recunoștința* neamului, din care ai eșit și pentru care trăești, lupți și jertfești.

Au mai azistat la actul înmormântării: Dnii Emanuil Ungureanu și Dr. Aurel Cosma ca reprezentanți oficiali ai Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român. Din Arad: P. C. Sa Arhivan-dritul Augustin Hamsea, însoțit de diaconul Dr. Teodor Botiș. Din Lipova: dl protopesb. Voicu Hamsea. Din Timișoara: dl Romul Cărăbaș, directorul „Timișanei“. Din Lugoj: Domnii Titu Hațeg, Dr. George Dobrin, Dr. Valeriu Brăniște, Dr. Tiberiu și Dr. Caius Brediceanu, Din Oravița: dl Ilie Grosșian. Din Căpâlnaș: dnii preoți Iosif Dalici și Ioan Micu și primarul com. George Cârsta. Din Bulci: Rev. preot r. c. Adam Pechtl. Din Birchiș dl protopretore Iuliu Knothy. Din Făget dl inspector cameral conte Szirmay. Din Nădaș marele propr. Dadányi. Din Budapesta: domnii Dr. Tit Non Babeș și Cornel Babeș. Din Utvin părintele Rusu. Din Bata dl Petru Ionaș. Din Mehala dl Alexandru Ciugudean. Din Ohaba-sârbească dl forestier Rotariu. Din Căpâlnaș dșoara Maria Lacroix și dl Romul Muntean și alții, al căror nume ne-a scăpat. Din Feni și jur a venit la înmormântare mulțime de economi.

Terminându-se funeraliile la oarele 9 s-au înapoiat membrii familiei jeluitoare și o parte a azistenților cu tren seperat dela stațiunea c. f. Keresztes la Timișoara.

Odihnească defunctul în pace și fie-i memoria binecuvântată.

„Drapelul“

Varietăți

Examenele la Institutul nostru teologic-pedagogic s'au ținut conform programelor publicate în foaia noastră și sub prezidiul I. P. C. S. Domnului *Filaret Musta*, arhimandrit și vicar-episcopesc. — Tot sub prezidiul Înalț Prea Cuvioșiei Sale și în prezența domnului inspector regesc de școli *L. Sândor* s'au ținut începând din 21 până în 25 l. c. examenele de calificare învățătoarească. S'au supus la examen din toate obiectele 19 inși, iar la examene de emendare 9. Au prestat examenul cu succes *bun*: Moise Băcila, Ana Ciorega, Ioan Căprița, Stefan Dragulescu, Zaharie George, Dămian Izvernicean, Nicolae Popoviciu și Ioan Sârbu; cu *suficient* trei inși, iar unul a repășit. Ceialtați au căzut din 1—2 obiecte.

Reuniunea română de cânt. și muzică din Lugoj invită la *Concertul Popular*, ce-l va da Marți la 28 Iunie (11 Iulie) 1905 sub conducerea D-lui dirigent Ioan Vidu în grădina otelului „Concordia”. După concert urmează petrecere dansantă. Prețul de intrare: 3 cor. de familie și 1 cor. de persoană. Bilete se capătă seara la cassă. Începutul concertului seara la oarele 9. NB. Concertul va avea loc și în caz de timp ploios. Programul Concertului: 1. a) „Deșteptarea paserilor”, cor pe 3 voci egale de I. Concene. b) „Românașului îi place” cor mixt aranj. de T. Teodorescu. 2. a) „Stăncuța”, cor mixt de D. G. Kiriac b) „Fără număr”, cor mixt de E. Caudella. 3. „Seoană din bătrâni”, tablou cu coruri externe de I. Vidu. 4. „Dorul Rmânței”, cor mixt și solo de I. St. Paulian. 5. „Eu mă duc codrul rămâne”, cor mixt de T. Teodorescu. 6. „Negruța”, cor mixt cu soli de I. Vidu. 7. „Stâng-drept”!, cor mixt de D. Dimitriu T. Teodorescu.

Reuniunea româna de cântări și muzică din Recița-montană invită la *sărbârile sfințirei steagului*, ce se vor ținea Duminecă la 16 Iulie 1905 st. n. cu concursul mai multor reuniuni. Festivitățile încep Sambată seara și țin până Luni după amiază. Programa concertului festiv: 1. *.* „*Poutpuri românească*”, executat de capela montanistică. Dirigent: Antoniu Pavelka. 2. Vidu: „*Resnetul Ardealului*”, cor mixt cu solo de mezzo-sopran, executat de Reuniunea română de cântări și muzică din Recița-montană. Solo e susținut de d-na Silvia Săbău. Dirigent: Iosif Velcean. 3. Szögedi Endre: „*Népdalok*”, executat de reuniunea Magyar Dalkör. din loc. Dirigent: Iosif Tietz. 4. Petrola „*Opera Ione*”, cor mixt cu acompaniament de orchestră, executat de Societatea rom. de cânt. și muzică din Caransebeș. Dirigent: Antoniu Sochor. 5. P. Lincke: „*Glühwürmchen-Idyll*”, cor mixt cu acompaniament de orchestră din opereta „*Lysistrată*”, executat de reuniunea „*Resiczaer Sängerbund*”. Dirigent: Iosif Tietz. 6. A. Popoviciu; „*Doinitori români*”, cor mixt cu soli, executat de Reuniunea română de cânt. și muzică din Bocșa-montană. Dirigent: Ioachim Perian. 7. Johann Goll; „*Szeretet*”, cor mixt cu acompaniament de orchestră, executat de reuniunea „*Resi-*

czaer Gesangverein”. Dirigent; Bela Hen. 8. *.* „*Moartea lui Mihai Viteazul*”, cor bărbătesc, executată de Reuniunea de cetire și cântări din Oravița-română. Dirigent: Carol Lazăr. 9. Vorobchieviciu: „*Ceasul rău*”, poemă epico-tragedică, în cor mixt aranjată de I. Miclău, executată de reuniunea „*Armonia*” din Bocșa-montană. Dirigent: F. Kollman. 10. Borsay: „*Dal virág és szerelem*”, cor mixt cu acompaniament de orchestră, executat de Reuniunea „*Resiczaer Lyra Gesangverein*”. Dirigent: Iosif Velcean. 11. Vorobchieviciu: „*Senin și furtună*”, cor bărbătesc, executat de Reuniunea de cântări a plugarilor români din Recița-română. Dirigent: Béla Henn. 12. Vidu: „*Stefan și Dunărea*”, cor mixt cu solo de tenor mezzo-sopran, cu acompaniament de orchestră, executat de Reuniunea română de cântări și muzică din Recița-montană. Soliști: dna Silvia Săbău și dl Ioan Uzum. 13. Muzicescu: „*Marșul steagului*”, cor mixt în massă, cu text ocazional de Iosif Velcean și acompaniament de orchestră, executat de către toate Reuniunile române. Urmează: Dans. Prețul de intrare: Rangul I. de persoană 3 cor., Rangul II. de persoană 1 cor. 60 fil., Rangul III. de persoană 1 cor. 20 fil., loc de stat 1 cor. — Membrii cântăreți au intrarea grătuită.

Licitațiune minuendă

Pentru facerea gardului de fer la plațul bisericii din **Cireșul-timiș**, protopresbiteratul Logojului, se escrie licitațiune minuendă pe Duminecă în 31 Iulie a. c. st. v. la 3 oare p. m.

Prețul de exclamare este 1477 cor. 16 fil., dela care reflectanții vor avea a depune vadiul de 10% în bani gata sau hârtii de valoare.

Celelalte condițiuni se pot afla ori-când la oficiul parohial din loc.

Cireșul-timiș la 20 Iunie 1905.

Pentru comitetul parohial:

Nicolae Jurca
președinte.

În conțelegere cu Oficiul protopresbiteral.

Pe baza incuviințării Venerabilului Consistor diecezan se escrie licitațiune minuendă pentru renovarea casei parohiale din comuna **Glogon**, protopresbiteratul Panciovei cu prețul de exclamare în suma de 802 coroane 28 fileri.

Licitațiunea se va ținea Duminecă în 3,16 Iuliu a. c. după sfânta liturgie.

Reflectanții vor avea se depună înainte de licitațiune vadiul de 10% din prețul exclamațiunii în bani gata sau în hârtii de valoare, precum și să dovedească, că sunt măestri de profesiune și că au mai efep-tuit astfel de lucruri.

Specificațiuni de măsuri și spese se poate vedea la oficiul parohial din Glogon.

Glogon la 12 Iunie 1905.

1—2 [22]

Ioan Muntean
președ. comit.

Simeon Perin
not. comit.

În conțelegere cu mine: *Trifon Miclea*, protopresbiter tractual.

Nr. 327 F. G.—1905.

Concurs

Spre scopul conferirii de stipendii din „**Fundațiunea lui Gozsdu**“ pe anul școlar 1905/6 pentru școalele medii, facultăți, universități și școalele de cădeți militari la armata comună și honvezi — se publică concurs pe lângă următoarele condițiuni!

1. Concurenții să documenteze cu documente originale sau autenticate de notarul public:

a) că sunt fii de cetățeni ungari și aparțin bisericii ortodoxe orientale române, spre care scop se recere estrasul din matricula botezaților provăzut cu clausula parohului competent, că și de prezent aparțin la biserica greco-orientală română;

b) că studiază cu succes bun la vre-un institut public din patrie, spre care scop au să subștearnă studenții dela școalele medii atestatul despre anul școlar 1904/5 iar cei de facultăți și universități indicile despre toate cursurile ascultate și respective documentul despre progresul făcut;

c) că nici averea proprie nici a părinților nu ajunge să acopere toate trebuințele pentru creșterea concurentului, spre care scop e a se produce atestatul diregătoriei politice competente. Atestatul să cuprindă date pozitive despre această avere și trebuie să fie subscris și de preotul locului, iar dacă n'ar fi acolo preot ori ar fi înrudit cu concurentul, trebuie să fie subscris din partea protopopului concernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, atunci are să producă și atestat oficios despre ocupațiunea sa și despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Fie care concurent are să arăte în petițiunea sa specialitatea, la care, și locul unde voiește a continua studiile, precum și aceea, dacă are și alt stipendiu.

4. Cei-ce voiesc să studieze în străinătate, au să arăte necesitatea de a face studii în străinătate, ca la cazul, dacă li-se va vota stipendiul, să se potă îndată exoperă concesiunea ministerială prescrisă.

5. Cu privire la concurenții pentru dobândire de stipendii spre absolvarea școalelor militare de cadeti, se observă, că stipendiile acestea pe lângă documentarea condițiunilor stabilite în acest concurs (p. I. a—c, 2, 3, 6, 8 și 9) numai atunci se vor estradă comandai școalelor militare, dacă concurentul va documenta, că este primit de elev regulat la respectiva școală de cadeti.

6. Petițiunile instruate cu documentele necesare sunt a se adresă la representața fundațiunii lui Gozsdu (Budapesta, VII. Holló-utca 8 sz.) până la 5. August st. n. a. c.

7. Totodată se provoacă toți stipendiști actuali, prin urmare și cei absolvenți, cari cer ajutoare pentru depunerea riguroaselor și câștigarea gradului de doctor, ca până la termenul sus indicat, se arăte rezultatul studiilor din anul școlar 1904/5, căci altcum li-se va sistă stipendiul, respective nu vor căpăta ajutorul.

8. Petițiunile, cari nu sunt instruate cu documentele sus amintite, sau sosite după termenul scris, nu se vor luă în considerare.

9. În interesul espedării regulate fie care concurent să indice în petițiune locul și poșta ultimă, unde este a i-se trimite rezoluțiunea reprezentanței.

Din ședința comitetului fundațiunii lui Gozsdu, ținută în Iunie 1905.

1—3 [21]

Comitetul

Pentru indeplinirea postului învățătoresc la școala confesională gr. or. rom. din **Ciresul-timiș** se esere concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în Foaia Diecezană.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt

Salariu 600 cor.

Pentru lemne 24 cor.

Pentru conferințe 10 cor.

Scripturistica 10 cor.

Dela înmormântări, unde va fi poftit 80 fl.

Locuință liberă cu grădină de 800□ stânjeni.

Alesul învățător va avea a purtă agendele scripturistice ale comitetului și sinodului parohial.

Pentru serviciile prestate mai înainte comuna nu acoardă nici un favor.

În fine recurenții sunt poftiți a se prezentă în vre-o Duminică sau sârbătoare în s. biserică spre a-și arătă deșteritatea în cântare și tipic; iară concursele, adresate comitetului parohial, a-le subșterne Prea On. Oficiu protopresbiteral gr. or. rom. în Lugoj.

Din ședința comitetului parohial ținută la 29 Mai 1905.

Comitetul parohial.

În conștelegere cu Oficiul protopresbiteral.

Citiți

„România Ilustrată“

singura revistă mare, enciclopedică, ilustrată și de actualitate.

Pe lângă o materie literară din cele mai variate și datorită celor mai distinși și gustați scriitori români, ca Coșbuc, Davila, Antemireanu, Tutoveanu, dr. Grigorovitză, Radu Rosetti, Sadoveanu, etc., revista „**România Ilustrată**“, care apare în București, sub direcțiunea d-lui Ion Rusu Abrudeanu, conține în fiecare număr între 40 și 50 de ilustrațiuni de actualitate din țară și străinătate.

„**România Ilustrată**“ este cea mai răspândită și mai aprețiată revistă de familie. Apare odată pe lună în câte 4 coale.

Costul abonamentului — 24 lei pe an și 12 lei pe jumătate de an — se poate trimite cu mandat poștal pe adresa Administrația revistei „**România Ilustrată**“, București, str. Regală Nr. 1.